

SISÄLTÖ

1. Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta.	1
1.1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma.	1
1.2. Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet.	1
1.3. Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen.	3
1.4. Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut.	3
2. Perusopetus yleissivistyksen perustana.	8
2.1. Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet.	8
2.2. Perusopetuksen arvoperusta.	9
2.3. Oppimiskäsitys.	11
2.4. Paikallisesti päätettävät asiat.	11
3. Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet.	13
3.1. Perusopetuksen tehtävä.	13
3.2. Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet.	14
3.3. Tavoitteena laaja-alainen osaaminen.	14
3.4. Paikallisesti päätettävät asiat.	19
4. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri.	22
4.1. Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen.	22
4.2. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet.	23
4.2.1. Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä.	24
4.2.2. Hyvinvointi ja turvallinen arki.	24
4.2.3. Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely.	25
4.2.4. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus.	26
4.2.5. Osallisuus ja demokraattinen toiminta.	26
4.2.6. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo.	27
4.2.7. Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen.	27
4.3. Oppimisympäristöt ja työtavat.	28
4.3.1. Oppimisympäristöt.	28
4.3.2. Työtavat.	29
4.4. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet.	30
4.5. Paikallisesti päätettävät asiat.	32
5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen.	34
5.1. Yhteinen vastuu koulupäivästä.	34
5.2. Yhteistyö.	37
5.2.1. Oppilaiden osallisuus.	37

5.2.2. Kodin ja koulun yhteistyö.	38
5.2.3. Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa. . .	39
5.3. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö.	39
5.4. Opetuksen järjestämistapoja.	41
5.4.1. Toiminta-alueittain järjestettävä opetus.	42
5.4.2. Joustava perusopetus.	48
5.4.3. Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain.	49
5.4.4. Yhdysluokkaopetus.	50
5.4.5. Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus.	51
5.4.6. Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu.	52
5.4.7. Perusopetuksen poikkeava järjestäminen.	54
5.4.8. Opetus erityisissä tilanteissa.	55
5.5. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta.	55
5.6. Paikallisesti päätettävät asiat.	57
6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa.	62
6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa.	62
6.1.1. Formatiivinen arviointi.	62
6.1.2. Summatiivinen arviointi.	63
6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet.	63
6.3. Oppimisen ja osaamisen arviointi.	65
6.4. Työskentelyn arviointi.	66
6.5. Käyttäytymisen arviointi.	66
6.6. Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana.	67
6.6.1. Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain.	67
6.6.2. Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain.	68
6.7. Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet.	68
6.8. Perusopetuksen päättöarviointi.	70
6.8.1. Perusopetuksen päättöarvosanan muodostaminen.	70
6.8.2. Yhteisten oppiaineiden päättöarviointi.	71
6.8.3. Yhteisten taide- ja taitoaineiden päättöarviointi.	71
6.8.4. Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa.	71
6.8.5. Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi. . .	72
6.8.6. Oppilaskohtaisia tukitoimia saavan oppilaan päättöarviointi. . . .	72
6.9. Poissaolojen vaikutukset arviointiin.	72
6.10. Arvioinnin uusiminen ja oikaisu.	73
6.11. Todistukset.	73

6.11.1. Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa.	73
6.11.2. Lukuvuositodistus.	75
6.11.3. Välitodistus.	76
6.11.4. Erotodistus.	76
6.11.5. Perusopetuksen päättötodistus.	77
6.12. Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset.	78
6.13. Paikallisesti päätettävät asiat.	79
7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki.	81
7.1. Oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen.	82
7.2. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt.	83
7.3. Ryhmäkohtaiset tukimuodot ja niiden tavoitteet sekä järjestäminen. .	84
7.3.1. Opettajan antama yleinen tukiopetus.	85
7.3.2. Opettajan antama opetuskielen tukiopetus.	86
7.3.3. Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. . .	86
7.4. Oppilaskohtaiset tukitoimet.	87
7.4.1. Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi.	88
7.4.2. Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma. . . .	89
7.4.3. Tukea koskeva päätös.	90
7.4.3.1. Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä.	91
7.4.3.2. Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama yhden tai useamman oppiaineen opetus pienryhmässä.	91
7.4.3.3. Erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa.	92
7.4.3.4. Tulkitsemispalvelut.	92
7.4.3.5. Oppilaskohtaiset avustajapalvelut.	92
7.4.3.6. Apuvälineet.	93
7.5. Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen.	93
7.5.1. Oppiaineen oppimäärän rajaaminen.	93
7.5.2. Oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä.	95
7.6. Poikkeava voimaantulo ja siirtymäaika.	96
7.6.1. Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite (astuu voimaan 1.8.2026).	96
7.6.2. Pidennetty oppivelvollisuus (voimassa 31.7.2026 saakka).	97
7.7. Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu.	97
7.8. Tuen jatkumo siirtymävaiheissa, yhteistyö ja sujuva tiedonsiirto. . . .	98
7.9. Paikallisesti päätettävät asiat.	99

8. Opiskeluhoolto.	100
8.1. Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma.	100
9. Äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet.	105
9.1. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärien opiskelu.	105
9.2. Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet. . .	106
10. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä.	108
10.1. Saamelaiset ja saamenkieliset.	108
10.2. Romanit.	108
10.3. Viittomakieliset.	109
10.4. Muut monikieliset oppilaat.	109
10.5. Paikallisesti päätettävät asiat.	110
11. Kaksikielinen opetus.	111
11.1. Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia.	111
11.1.1. Laajamittainen kaksikielinen opetus.	113
11.1.2. Suppeampi kaksikielinen opetus.	114
11.2. Paikallisesti päätettävät asiat.	114
12. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva perusopetus.	116
12.1. Opetuksen järjestämisen periaatteet.	116
12.2. Paikallisesti päätettävät asiat.	116
13. Valinnaisuus perusopetuksessa.	117
13.1. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit.	117
13.2. Valinnaiset aineet.	118
13.3. Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät.	119
13.4. Paikallisesti päätettävät asiat.	119
14. Vuosiluokat 1-2.	120
14.1. Koululaiseksi kasvaminen.	120
14.2. Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen.	120
14.3. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe.	121
14.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2.	121
14.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet.	121
14.6. Oppiaineet.	125
Elämäkatsomustieto.	125
Kuvataide.	148
Käsityö.	178

Liikunta.	196
Matematiikka.	225
Musiikki.	270
Oppilaanohjaus.	303
Toinen kotimainen kieli.	304
Uskonto.	305
Ortodoksinen uskonto.	306
Evangelisluterilainen uskonto.	332
Islam.	354
Vieraat kielet.	374
Englanti, A1-oppimäärä.	374
Ympäristöoppi.	406
Äidinkieli ja kirjallisuus.	477
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.	479
Suomen kieli ja kirjallisuus.	516
15. Vuosiluokat 3-6.	565
15.1. Oppijana kehittyminen.	565
15.2. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe.	565
15.3. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe.	565
15.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6.	566
15.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet.	566
15.6. Oppiaineet.	570
Elämäkatsomustieto.	570
Historia.	659
Kuvataide.	695
Käsityö.	786
Liikunta.	861
Matematiikka.	940
Musiikki.	1093
Oppilaanohjaus.	1177
Toinen kotimainen kieli.	1178
Ruotsin kieli, B1-oppimäärä.	1179
Uskonto.	1188
Ortodoksinen uskonto.	1190
Evangelisluterilainen uskonto.	1286
Islam.	1362
Vieraat kielet.	1431
Englanti, A1-oppimäärä.	1431

Saksa, A2-oppimäärä.	1527
Yhteiskuntaoppi.	1587
Ympäristöoppi.	1618
Äidinkieli ja kirjallisuus.	1829
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.	1831
Suomen kieli ja kirjallisuus.	1943
16. Vuosiluokat 7-9.	2075
16.1. Yhteisön jäsenenä kasvaminen.	2075
16.2. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe.	2075
16.3. Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen.	2076
16.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9.	2076
16.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet.	2076
16.6. Oppiaineet.	2080
Biologia.	2080
Elämäkatsomustieto.	2149
Fysiikka.	2212
Historia.	2318
Kemia.	2362
Kotitalous.	2468
Kuvataide.	2508
Käsityö.	2526
Liikunta.	2545
Maantieto.	2608
Matematiikka.	2691
Musiikki.	2796
Oppilaanohjaus.	2865
Terveystieto.	2887
Toinen kotimainen kieli.	2970
Ruotsin kieli, B1-oppimäärä.	2971
Uskonto.	2999
Ortodoksinen uskonto.	3000
Evangelisluterilainen uskonto.	3073
Islam.	3115
Vieraat kielet.	3156
Saksa, B2-oppimäärä.	3156
Englanti, A1-oppimäärä.	3182
Saksa, A2-oppimäärä.	3244

Yhteiskuntaoppi.	3298
Äidinkieli ja kirjallisuus.	3313
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.	3316
Suomen kieli ja kirjallisuus.	3387
17. Liitteet.	3472
17.1. Lempäälän esi- ja perusopetuksen järjestyssäännöt.	3472
17.2. Yhdenvertaisempia yhdessä - Lempäälän esi- ja perusopetuksen tasa- arvosuunnitelma.	3475
17.3. Kulttuurirappuset - Lempäälän perusopetuksen kulttuurikasvatusohjelma.	3475
17.4. Lempäälän opiskeluhoitosuunnitelma.	3475
17.5. Lempäälän esi- ja perusopetuksen suunnitelma kasvatustieteiden ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä.	3475
17.5.1. Sopu-malli.	3483
17.6. Lempäälän perusopetuksen tuntijako 2025 alkaen.	3485

1. Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta

1.1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat. Järjestelmän eri osat uudistuvat, jotta opetuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta¹. Perusteasiakirja on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys², jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan. Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

Perusopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita ja sisältöjä koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Perusteasiakirja sisältää tarpeellisilta osin myös viittauksia lainsäädäntöön, johon perusteissa määrittävät asiat perustuvat.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittyy koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

1.2. Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä³. Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja opiskeluhuollon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Siinä täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa otetaan huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

1 Perusopetuslaki (628/1998), perusopetusasetus (852/1998), valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012) ja (378/2014) valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen muuttamisesta (423/2012)

2 Perusopetuslaki 15 §, 14 § ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 13 §

3 Perusopetuslaki 15 §

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma
- esiopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- mahdollinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma⁴
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma⁵
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät, erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten⁶. Paikallinen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille saman opetuksen järjestäjän kouluille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä useamman koulun yhteisiä ja/tai koulukohtaisia osioita. Päätökset laatimistavasta tekee opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjät voivat sopia myös järjestäjärajat ylittävästä yhteistyöstä ja yhteisistä seudullisista opetussuunnitelmalinjauksista.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon, että opetus voi olla pääosin ainejakoista tai se voidaan toteuttaa eheytyttynä. Eheytyttyä opetusta käytettäessä myös opetussuunnitelma voidaan laatia vuosiluokkakokonaisuuksien osalta eheytyttynä.

Kaikki oppilaiden oppilaskohtaiset suunnitelmat rakennetaan yhteisen opetussuunnitelman varaan⁷. Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan kussakin koulussa lukuvuoden aikana. Perusopetusasetus velvoittaa tiedottamaan oppilaille ja näiden huoltajille keskeisistä lukuvuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista⁸.

Yhteistyö opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja lisää opetuksen ja kasvatustyön yhtenäisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii opetustoimen henkilöstön mahdollisuuksista osallistua yhteistyöhön ja edistää sekä oppiaineiden yhteistyötä että eri toimijaryhmien välistä monialaista yhteistyötä. Osallistumismahdollisuuksista huolehditaan riippumatta siitä, mikä suunnitelmien laatimistapa on. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien valmisteluun⁹. On tärkeää, että myös huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön, lukuvuosisuunnitelman valmisteluun sekä koulun toiminnan suunnitteluun, erityisesti kasvatustavoitteiden, toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön osalta. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ja huoltajien kannalta mielekkäisiin ja monipuolisiin sekä oppilaiden kehitysvaiheen huomioon ottaviin osallistumistapoihin.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa koulutyötä ja liittää sen ympäröivän yhteisön elämään. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman opiskeluhuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalveluiden tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa¹⁰. Yhteistyötä tarvitaan myös muiden hallintokuntien kanssa, jotta kaikkien oppilaiden koulunkäynnistä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista voidaan huolehtia. Muidenkin organisaatioiden ja eri asiantuntijoiden kanssa tehtävä yhteistyö parantaa suunnitelmien ja koulutyön laatua.

Oppilaalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada kaikkina koulupäivinä opetussuunnitelman mukaista perusopetusta¹¹. Opetuksen järjestäjä huolehtii tämän oikeuden toteutumisesta,

4 Lastensuojelulaki (417/2007) 12 § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 12 §

5 Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 6 §

6 Perusopetuslaki 15 §

7 Perusopetuslaki 4a luku (1090/2024)

8 Perusopetusasetus 9 §

9 Perusopetuslaki 47 a § (1267/2013)

10 Perusopetuslaki 15 § (477/2003)

11 Perusopetuslaki 30 § (642/2010)

ja jokainen oppilaiden kanssa työskentelevä toteuttaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja noudattaa muita työtä ohjaavia normeja.

1.3. Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen¹². Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä¹³. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

1.4. Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

Paikallinen opetussuunnitelma, sitä tarkentavat lukuvuosisuunnitelmat sekä muut suunnitelmat laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla edellä kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien ratkaisujen delegoinnista kouluille ja koulukohtaisen opetussuunnitelman laadinnasta.

Tässä alaluvussa määrätään ne paikallisesti päätettävät opetussuunnitelmaratkaisut sekä opetussuunnitelmassa kuvattavat asiat, joita ei käsitellä muissa luvuissa. Opetussuunnitelman perusteiden kussakin pääluvussa määrätään tarkemmin, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kyseisessä luvussa käsitellyn kokonaisuuden osalta päättää ja kuvata.

Opetuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelman laatimiseen liittyvistä ratkaisuista ja toimintatavoista:

- laaditaanko paikallinen opetussuunnitelma koulujen yhteisenä, kokonaan tai osin koulukohtaisena, seudullisena tai käytetäänkö muuta ratkaisua
- millä kielillä annettavaa opetusta varten opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään (suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten)
- mikä on opetussuunnitelman rakenne ja asioiden käsittelyjärjestys, missä muodossa opetussuunnitelma julkaistaan
- miten henkilöstö sekä oppilaat ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen ja miten otetaan huomioon eri tilanteissa olevien huoltajien osallistumismahdollisuudet
- miten opetussuunnitelman laatimiseen liittyvä yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetusta seuraavaa koulutusvaihetta edustavien oppilaitosten kanssa järjestetään
- mitkä muut tahot ovat mukana opetussuunnitelman laadinnassa ja toteutuksessa ja miten yhteistyö järjestetään

¹² Perusopetuslaki 21 § (1296/2013)

¹³ Perusopetuksen laatukriteerit, opetus ja kulttuuriministeriö 2012: 29

- miten paikalliset erityispiirteet ja -tarpeet, arviointien ja kehittämistyön tuottama tieto ja kehittämisen tavoitteet sekä muut paikalliset suunnitelmat otetaan opetussuunnitelman valmistelussa huomioon
- sisältyykö naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain mukainen koulukohtainen tasa-arvosuunnitelma¹⁴ opetussuunnitelmaan vai laaditaanko se erillisenä suunnitelmana
 - lain mukaan suunnitelma laaditaan vuosittain yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa; vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan myös laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla
- sisältyykö yhdenvertaisuuslain mukainen koulukohtainen yhdenvertaisuussuunnitelma¹⁵ opetussuunnitelmaan vai laaditaanko se erillisenä suunnitelmana
 - lain mukaan oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi; oppilaitoksella tulee olla suunnitelma toimenpiteistä ja sekä huoltajille että oppilaille on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi edistämistoimenpiteistä.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman laadintaan ja kehittämiseen liittyvät asiat:

- miten huolehditaan opiskeluhoitoa ja kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevien osuuksien laatimisesta yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden viranomaisien kanssa
- miten opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja miten opetussuunnitelmaa arvioidaan ja kehitetään
- mitkä ovat ne paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat, jotka täydentävät ja toteuttavat opetussuunnitelmaa (esimerkiksi aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma, kestävä kehityksen ohjelma, tasa-arvosuunnitelma, kulttuurikasvatussuunnitelma, tietostrategia).

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetuksen järjestämiseen liittyvät ratkaisut:

- miten edistetään perusopetuksen yhtenäisyyttä sekä siirtymävaiheisiin liittyvää yhteistyötä (perusopetuksen sisällä sekä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen ja perusopetusta seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa)
- järjestetäänkö opetus tai osa siitä yhdysluokkaopetuksena (katso myös osiot "opetuksen järjestämistapoja" ja osioon "oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen" liittyvät paikallisesti päätettävät asiat)
- järjestetäänkö opetus tai osa siitä vuosiluokittain etenevänä vai tavoitekokonaisuuksittain etenevänä¹⁶ (katso myös osiot "opetuksen järjestämistapoja" ja osioon "oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen" liittyvät paikallisesti päätettävät asiat)
- järjestetäänkö opetus pääosin ainejakoisena vai kokonaan tai osin eheytyttynä; mitkä ovat mahdollisen eheytyneen opetuksen järjestämisen pääpiirteet
- miten opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla (paikallinen tuntijako)¹⁷
- mikä on opetuksen järjestäjän kieliohjelma, miltä vuosiluokilta eri kielten opetus aloitetaan (katso myös toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten osuudet sekä osio valinnaisuus perusopetuksessa)
- mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet ja mille vuosiluokille niiden opetus sijoittuu (katso myös osio valinnaisuus perusopetuksessa)
- mitkä ovat opetuksen mahdolliset painotukset ja miten ne toteutetaan; miten painotus näkyy tuntijaossa sekä opetuksen tavoitteissa ja sisällöissä (katso myös osio valinnaisuus perusopetuksessa)

¹⁴ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) 5 a § (1329/2014)

¹⁵ Yhdenvertaisuuslaki 6 §

¹⁶ Perusopetuslaki 20 h § (1090/2024)

¹⁷ Valtioneuvoston asetus (422/2012)

- *miten järjestetään oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt¹⁸*
- *miten oppilaanohjaus järjestetään*
 - *ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus, jatko-ohjaus perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt (katso myös vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvä oppilaanohjauksen tehtäväkuvaus).*

LEMPÄÄLÄ

Lempäälän kunnan kasvatus- ja opetuslautakunta päättää opetuksen järjestäjän Lempäälän kunnan perusopetuksen opetussuunnitelmasta ja sen laatimiseen liittyvistä ratkaisuista sekä toimintatavoista.

Lempäälän kunnassa laaditaan koulujen yhteinen paikallinen perusopetuksen opetussuunnitelma. Koulukohtaisia täydennyksiä kirjataan vuosittain laadittavaan koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Lempäälän perusopetuksen opetussuunnitelma nojaa vahvasti Tampereen seudun yhteistyönä tehtyyn opetussuunnitelmapohjaan. Tampereen seudulla noudatetaan suurelta osin yhteistyönä laadittuja oppiaineiden sisältöjen, tavoitteiden ja arviointikuvausten vuosiluokkaistuksia.

Lempäälässä opetussuunnitelma on laadittu ja hyväksytty suomen kielellä annettavaa opetusta varten.

Paikallisen opetussuunnitelman laadintaa on koordinoanut OPS-työryhmä ja toteutuksessa on ollut mukana opetushenkilökuntaa, oppilaita, huoltajia, sekä kasvatus- ja opetuspalveluiden toimijoita varhaiskasvatuksesta, aamu- ja iltapäivätoiminnasta, kirjastosta, kulttuuritoimesta ja nuorisopalveluista. Pirkanmaan hyvinvointialueen toimijoiden kanssa on laadittu yhteiset osuudet erityisesti opiskeluhuollon osuuteen. Ruokapalveluiden kanssa on laadittu ruokailuun liittyvät osuudet.

Paikalliset erityispiirteet ja -tarpeet, arviointien ja kehittämistyön tuottama tieto ja kehittämisen tavoitteet sekä muut paikalliset suunnitelmat on otettu opetussuunnitelman valmistelussa huomioon. Lempäälässä kunnan kouluverkko koostuu sekä suurista yksiköistä että pienemmistä kyläkouluista. Opetussuunnitelman valmistelussa on tarkasteltu luokka-aste-, yhdysluokka- ja yhtenäiskoulupohjaisia näkökulmia. Lähtökohtana on, että oppilaalle muodostuisi eheä koulupolku esiopetuksesta peruskoulun päättöluokalle asti. Yhtenäistä koulupolkua ja siirtymävaiheita tuetaan tiiviillä yhteistyöllä varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Esiopetus toteutetaan kouluilla, jolloin esi- ja perusopetuksen toimintakulttuuri muodostuu yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

Lempäälän kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman pohjalta on laadittu yhteistyössä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa Lempäälän kunnan esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma, joka on opetussuunnitelman päivitettävänä liiteasiakirjana. Opetuksen järjestäjä ottaa hyvinvointisuunnitelman huomioon opetussuunnitelmassa sekä koulujen lukuvuosisuunnitelmia laadittaessa.

Opetuksen järjestäjä seuraa, arvioi ja kehittää opetussuunnitelman toteutumista mm. henkilöstö-, huoltaja- ja oppilaskyselyin, seuraamalla koulujen toimintaa ja lukuvuosisuunnitelman toteutumista monipuolisin tavoin. Paikallista opetussuunnitelmaa täydentävät ja toteuttavat suunnitelmat löytyvät opetussuunnitelman liitteistä, kunnan ja koulujen kotisivuilta sekä koulujen lukuvuosisuunnitelmista.

Paikallista opetussuunnitelmaa täydentäviä ja toteuttavia suunnitelmia ja ohjelmia

- Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- Globaalikasvatuksen suunnitelma

¹⁸ Perusopetuslaki 20 b § (1090/2024)

- Kestävän kehityksen suunnitelma
- Turvallisuussuunnitelma
- Kirjaston ja perusopetuksen yhteistyösuunnitelma
- Tieto- ja viestintäteknologian suunnitelma
- Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käsikirja
- Opiskeluhuoltosuunnitelma
- Oppilaan ohjauksen suunnitelma
- Arviointisuunnitelma
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Sopu-malli
- Kulttuurirappuset
- Lempäälän kunnan koulukuljetusperiaatteet

Näitä suunnitelmia päivitetään säännöllisesti.

SIIRTYMÄVAIHEET

Lempäälän kunnassa lasten siirtyminen varhaiskasvatuksesta esiopetukseen on suunnitelmallista ja toteutetaan kiinteässä yhteistyössä. Tiedonsiirto varhaiskasvatuksesta esiopetukseen varmistetaan tiedonsiirtolomakkeella ja lisäksi tarvittaessa siirtopalaverilla, joissa mukana on myös lapsen huoltaja.

Siirtymää esiopetuksesta kouluun tuetaan jo esiopetusvuoden aikana esi- ja alkuopetuksen yhteistyöllä. Siirtymävaiheessa tietoa siirretään monipuolisin keinoin kuten esi- ja alkuopetuksen Taitotikkaat – arviointia hyödyntäen sekä tiedonsiirtopalaverien, tutustumiskäyntien ja vanhempainiltojen avulla. Tarvittaessa siirtymää tuetaan myös yksilöllisellä siirtopalaverilla, jossa huoltaja on mukana.

Oppilaan siirtymävaihetta alakoulusta yläkouluun tuetaan tutustumiskäynnein sekä vanhempainiltojen ja tiedottamisen avulla. Opetushenkilöstö jakaa oppilaasta pedagogisia ja muita opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä tietoja tulevalle koululle luokkien muodostamista varten. Tarvittaessa siirtymää tuetaan myös yksilöllisellä siirtopalaverilla, jossa mukana on oppilas ja huoltaja. Oppilaan siirtymistä alakoulusta yläkouluun tuetaan myös opiskeluhuollon siirtymävaihteydymallin mukaisesti.

Oppilaanohjaajat tukevat oppilasta toisen asteen koulutuksen valinnassa. Tässä auttavat tutustumiskäynnit ja eri koulutusvaihtoehtojen esittelyt sekä yksilöohjaukset oppilaanohjaajalta. Tarvittaessa nuori voi saada tehostettua oppilaanohjausta. Oppilaanohjaaja ja erityisluokkien osalta tarvittaessa erityisluokanopettaja vastaa monialaisesta yhteistyöstä yhteishakuun liittyen. Tiedonsiirtoa tehdään opetuksen kannalta välttämättömistä tiedosta, kun tiedetään oppilaan toisen asteen oppilaitos. Huoltajien kanssa yhteistyötä tehdään mm. toisen asteen jatko-opintoinfojen muodossa yhdeksännen luokan aikana.

Siirtymävaiheet on kuvattu tarkemmin liitteenä olevassa ohjaussuunnitelmassa.

LEMPÄÄLÄN PERUSOPETUKSEN TUNTIJAKO

Tuntijakotaulukko (opetussuunnitelman liitteenä)

Opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä

tavalla Lempäälän perusopetuksen tuntijaon mukaan, jossa on yhteinen tuntijako kaikille oppilaille ja kouluille. Opetus järjestetään vuosiluokittain etenevänä ja pääosin ainejakoisena, ellei erillistä päätöstä oppilaan etenemisestä tavoitekokonaisuuksittain etenemisestä ole tehty. Kyläkouluilla opetus toteutetaan pääosin yhdysluokkaopetuksena. Opetuksen järjestämistavat tarkennetaan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

Tampereen seudun yhteistyönä on vuosiluokkaistettu eri oppiaineiden tavoitteet, sisällöt ja arviointi. Lempäälän perusopetuksen opetussuunnitelmassa on yhden vuosiviikkotunnin lisäys äidinkielen vuosiluokille 1 ja 3 sekä matematiikkaan vuosiluokalle 2.

Valinnaisaineiden opetuksesta on päätetty Lempäälän perusopetuksen opetussuunnitelmassa luvussa 13. Oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet kirjataan koulukohtaisesti vuosittain koulun lukuvuosisuunnitelmaan ja tuntijaossa on määritelty, millä vuosiluokilla valinnaisaineita on.

Lempäälän 6.-luokkalaisten on mahdollisuus hakea yläkoulun ajaksi liikunnan tai osittain englanninkieliselle painotusluokalle Hakkarin kouluun. Haku molemmille luokille toteutetaan pääsykokeiden kautta, ja pääsykokeista tiedotetaan alakoulujen Wilman kautta 6. luokkien oppilaille ja huoltajille. Liikuntaluokalle valituilla on 7. luokalla yksi (1) ylimääräinen liikuntatunti viikossa.

LEMPÄÄLÄN KIELIOHJELMA

Lempäälässä luetaan 1.-luokalta alkaen A1-kielenä englantia. 4.-luokalle voi valita vapaaehtoiseksi A2-kieleksi saksan. Saksaa voi opiskella Lempoisten, Moision ja Sääksjärven alakouluissa. Mikäli muun koulun oppilas haluaa opiskella saksaa, on hänen vaihdettava koulu oman oppilaaksiottoalueen sisällä kouluun, jossa saksan opetusta tarjotaan. Ryhmä muodostuu, mikäli valitsijoita on tarvittava määrä. Tehdyn valinnan jälkeen kieli tulee osaksi oppilaan opintoja peruskoulun loppuun saakka. Kuudennella luokalla alkaa B1-kielenä ruotsi. 8. luokalla voi valita B2-kieleksi yläkoulun tarjoamasta valikoimasta riippuen ranskan, saksan, venäjän tai muun mahdollisen tarjolla olevan kielen.

4.–7.-vuosiluokilla A2-kielen opetus järjestetään vähimmäistuntimäärän ylittävänä opetuksena. Kun kielivalinta on tehty, se muuttuu oppilaalle pakolliseksi oppiaineeksi. A2-kielen opiskelun voi keskeyttää vain perustelluista syistä, esimerkiksi terveydellisistä tai opiskeluhuollollisista syistä tai koulun vaihdon vuoksi.

Lukuvuodesta 2025–2026 8. vuosiluokan ja 2026–2027 alkaen 8. ja 9. vuosiluokkien oppilaiden osalta A2-kieli ja liikunnan painotusluokkavalinta lasketaan pakolliseksi valinnaisaineeksi.

A2-kielivalinta mahdollistuu myös painotusluokalle hakeutuessa/päästessä, mikäli ryhmä kyseisessä yläkoulussa on.

Oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä tukevista opetusjärjestelyistä kirjataan tarkemmin luvuissa 4 ja 7.

OPPILAANOHJAUS

Lempäälässä perusopetuksen oppilaanohjauksen toteutus yleisopetuksen ja vuosiluokkatason ohjauksen osalta pohjautuu ohjaussuunnitelmaan. Ohjaussuunnitelmassa on kuvattu ohjauksen järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisia toteutuksia, painotuksia ja tarkennuksia kirjataan tarvittaessa koulukohtaiseen lukuvuosisuunnitelmaan. Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma on opetussuunnitelman liitteenä.